

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasa je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Vlaganje in reševanje prošenj za oproščenje vojaške službe.

(Dalje.)

Ne manj važen kot § 33 — je § 34 voj. zakona, oziroma izvršilne naredbe k temu zakonu, ki jih vsebujejo §§ 55 do 59 voj. predpisov I. del.

V sledečih člankih bomo priobčili tozadevne izvršilne določbe s primernimi opazkami.

Kdo ima pravico do ugodnosti določa § 55 vojnih predpisov I. del.

Ta določa:

1. Z ozirom na rodbinske razmere naj se oprostijo vojni obvezniki sledeče navedenih kategorij — v slučaju, da so potrjeni — na prošnjo (reklamacijo) svojcev redne prezenčne službe v mirnem času ter se oddele oziroma premestijo v nadomestno rezervo:

a) edini sin za delo (pridobitek) nesposobnega očeta ali pa matere — vdove; če pa nimata — (oziroma eden izmed obeh nima) sina — edini zet, če niso obstale razmere, ki utemeljujejo njegovo pravico, že ob času njegove poroke;

b) po smrti očetovi edini vnuk delanezmožnega starega očeta ali stare matere-vdove, če nimata (oziroma nima) sina;

c) edini brat oziroma polbrat popolnoma osirotelih bratov in sester, kakor tudi edini polbrat bratov in sester, ki so brez starišev.

(Polbratje se smatrajo oni, ki imajo le enega izmed starišev skupnega).

2. Pravico do oproščenja pa ima le oni edini, zakonski in lastni (rodni) sin, vnuk ali brat, oziroma oni edini zet, ki in ako je od njegovega oproščenja odvisno vzdrževanje starišev, starih starišev ali bratov in sester, oziroma tasta in tašče, in pa če svoje dolžnosti tudi izpolnjuje.

Do enake ugodnosti ima pravico nezakonski sin, če je od njegovega oproščenja odvisno vzdrževanje njegove rodne matere in če on to dolžnost tudi izpolnjuje.

Enemu in istemu reklamantu (prosilcu) v prid pa se more priznati ta ugodnost za isto dobo le enemu samemu vojnemu obvezniku. (Oče, mati, i. t. d. more prositi le za enega sina, če služijo na primer trije pri vojaki, eden pa je potrjen).

3. Pod istim pogojem postopati je enako kakor z edinim sinom, vnukom ali bratom, oziroma zetom — tudi z onim, čegar edini brat oziroma ostali bratje, oziroma svaki

a) so v linijski ali aktivni službi deželne brambe, ali pa so bili v razmerju rezerve ali nadomestne rezerve izjemoma pozvani na podlagi zakona z dne 31. maja 1888. drž. zak. št. 77 k aktivnemu službovanju v mirnem času — v vseh slučajih pod pogojem, da niso v razmerju beguncev; dalje

b) če so mlajši kot 18 let, ali

c) so zaradi neozdravljive duševne ali telesne napake za delo (zaslužek) nesposobni; (o tem bomo pisali kasneje v § 57:5).

4. Ne more se pa smatrati, da je v linijski ali pa aktivni domobranski službi oni, ki

a) prostovoljno dalje služi v stalni armadi (vojni mornarici) oziroma v deželni brambi čez redno ali podaljšano linijsko ali prezenčno službeno dolžnost;

b) aktivno služi v armadi (vojni mornarici) ali pri deželni brambi, ne da bi bil zavezan na redno, oziroma podaljšano službeno dobo.

Nasprotno pa velja določba točke 3 a) brez razločka, če sicer služi brat kot častnik ali v kakoršnikoli si bodi drugi lastnosti, ali če je kot prostovoljno ali kot izven žrebove vrste potrjeni

v linijski, oziroma domobranski prezenčni službeni dolžnosti, dalje če se nahaja med to službeno dolžnostjo v aktivnem službovanju ali ne.

(Ta odstavek in pa določilo pod točko a) je razlagati tako: če služi brat i. t. d. kot podčastnik prostovoljno, da dobiva službeno doklado (premijo), nima prosilec pravice do oproščenja; pač pa če služi brat — četudi kot prostovoljec ona tri leta linije, ki jih mora itak postavno služiti; ravnotako če mora n. pr. služiti vsled begunstva eno ali dve leti čez postavno službeno dobo. — Če pa služi brat i. t. d. kot častnik, vojaški uradnik ali sploh vojaški gažist, se to ne smatra kot prostovoljno službovanje, ampak kot poklic).

5. Delanezmožnost (nesposobnost za zaslužek) očeta, starega očeta in tasta, dalje nesposobnost za zaslužek kakega drugega, v smislu teh predpisov vpoštev prihajajočega možkega rodbinskega člana mora izključevati sposobnost dotičnega za njegov ali sploh za kak zaslužek, z katerim bi bil v stanu sebi in svojim ostalim rodbinskim članom preskrbeti primerne živeža (§ 57:5).

Moralne napake ne vtemeljujejo nesposobnosti za zaslužek. (N. pr. če je kdo zapravljivec, pijanec, da je pod kuratelo i. t. d.)

Ravnotako ne vtemeljuje nesposobnosti za zaslužek v preje navedenem smislu vojaška invaliditeta. — (To se pravi, če je bil kdo odpuščen od vojakov zaradi kake telesne napake, s tem še ni rečeno, da je nesposoben za delo in zaslužek, ampak mora biti šele preiskan, kot vsak drugi).

6. Izvajati pa se ne more pravica do ugodnosti vsled nesposobnosti za zaslužek dotičnega družbinskega člana, če je posestvo ali dohodek rodbine takega pomena ali take kakovosti, da zadostuje tudi brez reklamiranega za vzdrževanje rodbine; na primer: če se da lahko hiša v najem, ali se dá posestvo (zemljišče) ali obrt oskrbovati z najetimi močmi ali se pa lahko da v najem (zakup), ne da bi bila vsled tega spremenjenega položaja v obratu možnost vzdržavanja rodbine v nevarnosti.

7. Če je oseba, v katero korist se je uvedla reklamacija, sicer sposobna, oskrbovanje obrta, kmetije i. t. d. še v o d i t i a l i n a d z o r o v a t i, nesposobna pa osebno se lotiti dela ali pa s kakim postranskim zaslužkom vzdrževati sebe in svoje rodbinske člane, more se smatrati pravica v tej smeri kot obstoječa, če bi kaka sprememba v izvrševanju obrta ali kmetijstva i. t. d. vsled dajanja v zakup, dajanja v najem ali najemanja delavskih moči in drugače izključevala možnost preskrbljevanja razmeram primerne preživljanja.

8. Starost matere vdove in stare matere in osirotelih sester, kakor tudi njihova fizična (telesna) lastnost ne pride v poštev, pač pa vprašanje, če taki reklamanti za lastno vzdrževanje mo-

rejo pogrešati podporo reklamiranca ali ne, — ne da bi bil v nevarnosti njihov obstoj, to se pravi, če ni morda njihovo preživljanje zagotovljeno že s posestvom brez sodelovanja reklamiranca.

9. Popolna ubožnost rodbine, (da bi bila namreč brez vsakega premoženja), se ne zahteva v dosego ugodnosti. Če ima reklamirani užitek kake preskrbnine (preživitek, rento i. dr.), izključuje ta pravico do ugodnosti le tedaj, če omogočuje tak užitek po krajevnih razmerah vzdrževanje rodbine tudi brez reklamiranca.

10. Če se priglasí pravica za ugodnost za kakega nabornega obveznika kot edino podporo svojih pomoči potrebnih starišev ali sorodnikov, ker se je odtegnil svoji dolžnosti kateri drugi, ki bi jih moral podpirati, ali pa se je odtegnil samo le priložnosti izpolnjevati to dolžnost s tem, da se je preselil v drug kraj; ali z izseljenjem; da si je ustanovil lastno gospodarsvo (družino), ali pa na kak drug način, se pravica ne more smatrati kot vtemeljena.

11. Skupnost bivališča reklamiranca z družbinskimi člani, ki jih podpira, ni potrebna, pač pa, da reklamirani podpiranje v resnici in v razmeroma zadostni meri vrši.

12. Če se reklamira (prosi za ugodnost) po podpore potrebnih svojcih eden izmed dveh hkrati k naboru pozvanih bratov, odločiti se more pri naboru glede pravice do ugodnosti le takrat, če se zagotovi, da je drugi nabornoobvezni brat za delo (zaslužek) nesposoben ali pa bo potrjen, in da bo oddeljen po svojem starostnem razredu in nizki žrebovi številki brezdvomno na rekrutni kontingent. — V nasprotnem slučaju, če je drugi brat že v drugem ali tretjem, ali tudi še v prvem razredu, pa je njegova žrebova številka tako visoka, da ni gotovo pričakovati, da se oddeli in uvrsti na rekrutni kontingent, more se odločiti šele po kontingentnem obračunu.

13. Nikake pravice do ugodnosti pa nimajo pastorki z ozirom (v razmerju) na enega izmed starišev, z katerim so le v svaštvu, dalje posinovljenci (adoptiranci) in rejenci, končno nepristni bratje, ker nimajo skupnega nobenega izmed starišev.

14. Nezakonskim sinovom se more priznati pravica le glede na podporo potrebno mater, na noben način pa ne glede na druge njene družinske člane, četudi so za delo (zaslužek) nesposobni ali podpore potrebni. Tudi v tem slučaju morajo biti izpolnjeni vsi ostali pogoji, kakor za ugodnost edinega sina matere vdove.

V takem slučaju se mora toraj upoštevati na enak način, če ima reklamantinja še druge zakonske ali nezakonske sinove.

Če pa se prosi nasprotno za zakonskega sina za vzdrževanje svojega očeta, ne pride v poštev

morebitni nezakonski sin matere (tega očeta pastorek).

(Če se je namreč poročil oče z ženo, ki je imela pred poroko nezakonskega sina, v zakonu pa z možem še enega sina, je tega mogoče oprostiti, ker nezakonski sin matere ne pride v poštev).

15. Pravica do priznanja ugodnosti obstoji v korist matere, ki je med tem postala vdova ali se zopet omožila, za zakonskega ali nezakonskega sina, upoštevajoč izpolnitev vseh ostalih pogojev, če je mož, ki je dolžan mater podpirati za delo (zaslužek) nesposoben in nima iz prejšnjega zakona nobenega sina, ki bi glede vzdrževanja njega samega prišel v poštev.

16. Pri sodni ločitvi ali razdružitvi zakona mati nima pravice do ugodnosti sina, ki je iz tega zakona, dokler živi njen ločeni mož.

17. Pod naslovom edini vnuk more se priznati ugodnost le v tem slučaju, če je njegov oče (torej sin ali pa zet starega očeta) že umrl ali pa je za delo (zaslužek) nesposoben in pod pogojem, da morebitni drugi vnuki ne ovirajo priznanja ugodnosti v smislu točke 3, a), b) in c).

18. Edinemu zetu se more priznati ugodnost, če živi njegova žena ali zakonski otrok in dotični zet izpolnjuje dolžnosti kot vzdrževatelj rodbine, pa tudi po smrti svoje soproge in otroka; v obeh slučajih, če je reklamirani vsled nesposobnosti tasta za delo (zaslužek) — temu, in po njegovi smrti tašči-vdovi kot podpora neobhodno potreben, in pa če razmere, ki vtemeljujejo pravico, niso bile take že ob času reklamirančeve poroke.

Če se prosi za edine sinove ali edine vnuke, ne pridejo v poštev morebitni zeti.

19. Če zadeva prošnja kakega nabornega obveznika, ki ima tudi pravico do priznanja ugodnosti v izvrševanju službene dolžnosti iz kakega drugega naslova, se prošnja iz tega vzroka ne more zavrniti.

20. Če služita dva sinova i. t. d. ali več kakega prosileca, ki bi ga morala (morali) podpirati, bodisi v armadi (vojni mornarici) ali deželni brambi, v stanu je reklamant (prošilec) po svoji volji prositi ugodnosti za enega izmed njih, če obstoji v točki 3 a) navedeni pogoj.

(Dalje prih.)

Vojni zakon.

(Dalje.)

§ 52.

Redno premeščenje iz linije v rezervo stalne armade (vojne mornarice), iz te v deželno (pomorsko) brambo in iz nadomestne rezerve stalne armade v ono deželne brambe s pridržkom šaržne stopnje, dalje odpust iz deželne (pomorske) brambe

s pridržkom črnovojniške dolžnosti izvršiti se mora po preteku zakonito določene službene dobe z 31. decembrom vsakega leta.

Če dopušča stanje častnikov in kadetov stalne armade — morejo se oni kadeti, ki se zglašé prostovoljno, tudi predno izpolnijo službeno dolžnost v stalni armadi, prestaviti v aktivno stanje deželne brambe, toda vzdržujoč postavno službeno dobo, v kolikor so obvezani v to.

Rezervni častniki, ki so bili enoletni prostovoljci, prestavijo naj se po končani službeni dobi pri stalni armadi v deželno brambo. Če pa dopuščajo stanovske razmere pri stalni armadi in se izkaže pri deželni brambi potreba, prestavijo se lahko taki rezervni častniki k deželni brambi po odločitvi državnega vojnega ministra že v mirnem času po dopolnjeni devetletni službeni dolžnosti v stalni armadi. — Nasprotno pa se lahko puste rezervni častniki in uradniki na lastno prošnjo s privoljenjem ministra za deželno brambo v rezervi tudi po dopolnjeni službeni dolžnosti v stalni armadi. — Odpust rezervnih častnikov iz naslova končane službene dobe izvrši se le na njihovo prošnjo.

V slučaju vojne izvrši se premeščenje v rezervo in deželno (pomorsko) brambo, dalje odpust iz slednje le na ukaz Njegovega Veličanstva.

Povodom premeščenja v neaktivno razmerje ali odpusta dobi dotičnik legitimacijsko listino.

Zamuda v izgotovitvi te listine ne vtemeljuje nikake službene obveznosti čez postavno službeno dobo.

§ 53.

Vsakomur, ki je izpolnil zakonito službeno dolžnost pri liniji v stalni armadi (vojni mornarici) in je koristno za službo, če se ga še nadalje obdrži, — je dovoljeno, da nadaljuje prostovoljno aktivno službovanje od leta do leta, namesto da bi bil premeščen v rezervo in nadalje preko dobe rezervne obveznosti.

Pod enakimi pogoji je dovoljen zopetni vstop v aktivno službovanje tudi onim, ki spadajo že v rezervo.

Materijalne ugodnosti za te — na ta način ter pod tem pogojem prostovoljno dalje službujoče podčastnike urejene so po posebnih predpisih.

Ta določila raztezajo se v enakem smislu na one podčastnike in domobrnce, ki služijo aktivno pri domobrantskih krdelih in oddelkih.

§ 54.

Vsi pripadniki rezerve in nadomestne rezerve stalne armade morajo tekom službene dolžnosti v rezervi oziroma nadomestni rezervi opraviti po tri orožne (službene) vaje v vsakokratni najdaljši dobi štirih tednov.

Vsi rezervni častniki in kadeti, ki so odslužili prezenčno službo kot enoletni prostovoljci, pozvati se smejo po potrebi za njihovo nadaljno

praktično izobrazbo tudi vsako leto k orožnim vajam.

Vsak poziv rezervnika ali nadomestnega rezervista v izpopolnilno armade (vojne mornarice) na vojno stanje (§ 12., drugi odstavek) všteje se mu takrat kot ena orožna vaja, če je resnično nastopil službovanje pri onem krdelu, h kateremu je moral priti. Oni rezervniki, kateri so bili pozvani k aktivnemu službovanju v mirnem času (§ 12., četrti odstavek), dolžni so opraviti orožne vaje le po določenih zakona z dne 31. maja 1888, drž. zak. št. 77. — (Glej »Občinsko Upravo« št. 23 lanskega leta — na strani 178/79.

Oni rezervisti vojne mornarice, ki so aktivno doslužili štiriletno službeno dolžnost pri liniji (§ 8.), ne smejo se klicati k orožnim vajam. — Pripadniki pomorske brambe niso obvezani opravljati orožnih vaj.

Orožne vaje pri deželni brambi so določene v vojnem zakonu za deželno brambo.

Za orožne vaje pri nadomestni rezervi deželne brambe veljajo enaka določila, kot za nadomestno rezervo stalne armade.

(Dalje sledi.)

Stavbeno dovoljenje za opekarne v svrhu dobave opeke za lastno rabo.

V nekem konkretnem slučaju je odločil deželni odbor v naslovni zadevi sledeče.

Položaj je bil ta: Nekdo je prosil dovoljenja, da postavi opekarno za lastno potrebo. To prošnjo pa je občinski odbor odklonil in prosilec se je pritožil na deželni odbor, ki je pritožbi ugodil in razveljavil izpodbijani sklep občinskega odbora kot postavno nevtemeljen. Razlogi razveljavljanja so bili:

Županstvo je sicer imelo ogled na licu mesta, vendar se pri tem ni ravnalo točno po § 9 stavbnega reda z dne 25. oktobra 1875, dež. zak. št. 26, kakor tudi ni razsodilo glede stavbnega dovoljenja, marveč celo zadevo predložilo občinskemu odboru v seji.

Po §§ 87 in 88 stavbnega reda pa ima v vseh stavbnih zadevah v prvi instanci praviloma razsojati županstvo, dočim je po § 92 te postave občinski odbor poklican odločevati šele kot druga instanca na pritožbe zoper ukrepe županstva.

Vsled teh določb pa občinski odbor ni bil upravičen, spuščati se meritorno v to zadevo, dokler županstvo ni o stvari razsodilo. Ako je občinski odbor vkljub temu odrekel stavbno dovoljenje, mesto da bi bil županstvu naročil izdati razsodbo, se mora tozadevni sklep kot zakonito nevtemeljen — razveljaviti.

V svrhu hitreje rešitve po predpisih stavbnega reda naj se uvede postopanje po teh-le navodilih:

Prosilec naj vloži novo pismeno prošnjo, opremljeno s potrebnimi načrti po § 5 stavb. reda. — Nato naj se odredi nov stavbni ogled po predpisu § 9 te postave ter naj se povabi k ogledu zlasti nepristranskega izvedenca in vse mejaše.

O ogledu naj se sestavi zapisnik, v kateri naj se sprejmejo tudi vsi ugovori. Na podlagi oglednega izida mora županstvo po § 10 stavbnega reda razsoditi o stavbnem dovoljenju, katero je pismeno vročiti vsem mejašem, ki bodo pri ogledu ugovarjali.

Šele v pritožbah zoper razsodbo županstva bo odločeval občinski odbor.

Tako deželni odbor.

Ta odlok pa seveda nima nikake ingerence na izdajo stavbnega dovoljenja.

Izseljevanje in socijalno zavarovanje.

Ko se je zvedelo za vladno predlogo o socijalnem zavarovanju, vzdignili so nasprotniki zavarovanja velikansk hrup, češ da bo ljudstvu v kvar.

Koliko je na tem resnice, in nasprotno kako važno je zavarovanje — vidi lahko vsak, kdor pogleda statistiko glede izseljevanja v Nemčiji. Odkar je namreč uvedeno ondi socijalno zavarovanje, pada znatno število izseljencev. Kdor ve, da mu je vsaj deloma zagotovljen obstanek v starosti, bo z veseljem ostal doma, četudi nekoliko manj zasluži in si ne more Bogve kaj prištediti. — Sicer pa recimo, da marsikdo res nekaj zasluži in prihrani v Ameriki, — koliko pa je takih, ki tega ne store, ampak pridejo bolehave, brez sredstev, ali celo pohabljeni domov — v nadlego domovinski občini in deželi. — Če pa bo pomagala država s svojimi prispevki, da se izvede socijalno zavarovanje, omejilo se bo izseljevanje v Ameriko in drugam, zdrave moči bodo ohranjene domovini, kjer je za pridne ljudi še vedno zaslužka in dela dovolj.

Pa še en moment pride tu v poštev. Kako ogromne svote mora danes plačevati dežela, morajo šteti nepremožne občine za ubožce, bolnike itd. — In koliko je med temi takih, kojih bede je kriva tujina! Če se izvede socijalno zavarovanje, odpadejo občinam in deželi marsikateri izdatki. Vsled tega se bodo zmanjšali tudi davki in doklade, in tisti malenkostni prispevki, katere bi moral plačevati posameznik, so z odpadkom na davkih daleko pokriti.

Podaljšanje kamniške železnice.

Dolgo se že razmotriva to vprašanje in marsikateri korak so že naredili slovenski poslanci za vresničenje te proge, ki naj bi vezala preko Motnika Kranjsko in Štajersko do Polzele. Meseca maja t. l. je vložilo zopet 40 prizadetih občin kamniškega okraja po svojem poslancu dr. Kreku prošnjo na vojno in železniško ministerstvo za podaljšanje te proge. Ravnotako so prošnjo vložile štajerske občine vranskega okraja po svojem poslancu dr. Korošcu. — Vlada je prošnjo rešila, toda enostranski! Po načrtu zakona zgradila naj bi se železnica samo na štajerski strani od Polzele do Motnika, pa tudi šele potem, ko štajerska dežela in udeleženci zagotove svoje prispevke. Nadaljevanje podaljšanja te železnice do Kamnika pa naj bi se izvedlo kasneje.

Vidi se, da hoče vlada le pritiskati na deželo in interesente glede prispevkov. Ampak tukaj pridejo v poštev državni interesi, ker prav zveza Kamnik-Polzela obeta državi mnogo dobička. Dokaz temu je, kako se obrestuje 21 km dolga kamniška lokalna proga, tako da je v področju tržiškega ravnateljstva na drugem mestu, takoj za progo Ljubljana-Jesenice. — Leta 1908 se je vozilo le iz Kamnika v Ljubljano in nazaj do 200.000 oseb; oni ki so vstopili ali izstopili na preostalih postajah niso všteti. Baš tako ugoden je tudi tovrni promet, ki je znašal leta 1908 lepo število: 7428 vagonov ali 84.396 ton; pred otvoritvijo pa so računali le na 46.700 ton, na kosmati dohodek 136.000 kron in čisti dobiček letnih 74.800 kron.

Ker se je povišal promet skoro za polovico, se je gotovo tudi čisti dobiček. — V celi kamniški okolici je cela vrsta obrtnih in industrijskih podjetij; zlasti pa bo vplivala na rentabiliteto železnice velika vodna moč reke Bistrice, ki je osobito pripravna za zgradbo večjih tovarniških podjetij. Veliko izvažajo c. in kr. praharna v Kamniku, tedenski po dva vagona v Gradec. V okraju je okoli 28.000 hektarov gozda ter mnogo žag in mlinov v tuhinjski dolini; tudi so od Motnika in Špitaliča do Mekinj bogate premogove žile.

Nele v gospodarskem oziru bi bila ta proga velikega državnega pomena, ampak zlasti važna bi bila tudi v stratezičnem oziru. Vezala bi po najkrajši poti in direktno Dunaj z jugom. Kolikega pomena bi bilo to v vojnem slučaju, ko je južna železnica izpostavljena katastrofam zlasti med Zidanim mostom in Zagorjem in pri Borovniškem mostu. Nova proga bi se popolnoma lahko uvrstila kot glavna proga druge vrste. — Pa še nekaj pride v poštev. Vsled konkurence, ki bi jo prizadevala južni železnici, bi bilo državi mnogo lažje to pod ugodnimi pogoji podržaviti.

To naj sprevidi dunajska vlada in ne pritiska glede prispevkov na deželo, prizadete občine in

druge udeležence, zlasti ker donaja državno podjetje, c. in kr. kamniška smodnišnica, letnega čistega dobička skoro milijon kron, pa ne plačuje razven malenkostnega zemljiškega davka, ne vinarja deželnih in občinskih doklad, kakor tudi ne prispevkov za okraj. — Nič ne bi škodovalo, če se občine opetovano oglašajo z zahtevami po tej železnici.

Občinske seje — v gostilnah.

Imeli smo že priliko grajati neumestnost, da se vrše seje občinskega odbora v gostilniških prostorih, — čestokrat v zaduhlih lokalih, ki nikakor niso prikladni za taka zborovanja.

Vsak človek nam bo pritrdil, da se nikakor ne vjema z avtoriteto, z ugledom občinskega odbora, shajati se v važnih zadevah občinskega gospodarstva — v prostorih, kjer se popiva, poje in kriči vsevprek.

Sicer pa lahko navedemo slučaj, ki ga poznamo iz lastne skušnje. — V neki občini na Kranjskem — župan je bil sam gostilničar, kakor tudi drugod v premnogih slučajih — vršile so se vedno — sicer neredne — seje občinskega odbora v županovi gostilni. Imel je seveda razven svojega stanovanja le eno gostilniško sobo za vse: za gostilno, za uradni lokal in za seje.

Pri sejah se je obravnavalo o tekočih poslih, sklepalo o računih in proračunih, seveda tudi o računskih zaključkih.

Med sejami pa se je popivalo in koncem seje pravzaprav nikdo ni vedel več, za kaj se je šlo. Tako se je tudi godilo, ko se je šlo za sklepanje o računskih zaključkih in njihovem odobrenju.

Koncem vsake take seje povedal je župan navzočim odbornikom, da je že vse v redu, — blagajniških knjig ni nikdo pregledoval, — no in konec: — Po odstopu župana so se pojavile nerednosti v denarnem poslovanju, ker o b č i n s k i o d b o r n i v r š i l s v o j e d o l ž n o s t i in ni dal pregledovati blagajniških knjig in blagajnice. — Izvor vseh nerednosti pa je bil seveda ta, da se je vse, kar spada v delokrog poslovanja županstva in občinskega odbora izvrševalo — v gostilni.

Sicer pa: kako naj vendar župan izvršuje določila § 56. občinskega reda, tičoč se opravi krajevne policije, če on sam pride včasih navskriž s policijskimi predpisi, kar je v gostilnah neizogibno.

Gotovo je lahko župan — in sicer prav dober in vesten župan — tudi gostilničar. Imamo tudi več takih.

Ampak zahtevati se mora, da imej vsak župan-gostilničar uradni lokal takoločen od gostilniških prostorov, da sploh noben nepoklican nima pristopa vanj.

Kako lahko se zgodi, da pride kak nepoklican do važnih uradnih zadev ali spisov; tudi zlorabe z občinskimi pečati niso izključene.

Priporočamo pa, naj vsaka občina že sedaj skrbi za to, da dobi svoj posebni uradni lokal tam, kjer se do sedaj nahajajo županski uradi ne le v gostilniških sobah samih, ampak sploh v poslopih, kjer so gostilne.

Kakšen vtis bi napravilo na javnost, če bi na primer državni zbor zboroval — v dunajski mestni kleti?! — Ravnotako je — v manjši obliki seveda — tudi z občinskimi zastopi. Na deželi, kjer stanovanja niso še tako draga, dobi se gotovo v vsakem kraju primerna soba, kjer bodi občinski urad; tam naj se zaklenjeni hranijo vsi uradni predmeti, knjige, spisi, zakoniki, zapisniki, uradni pečati i. t. d. — Zakaj naj Kranjska zaostaja za drugimi deželami?

Toliko gotovo premore vsaka občina, da plača za uradni lokal po kakih 50 — do 100 kron letno. In kako vse drugači ugled ima občina v očeh tujcev, ki lahko pokaže red tudi na ta način.

Torej: proč z uradnimi prostori iz gostilniških lokalov! Uredite si lastne uradne prostore!

Domovinstvo in ubožna oskrba.

Odločba upravnega sodišča z dne 14. decembra 1908, št. 10.649.

V vprašanju ubožne oskrbe v smislu § 2. novele k domovinskemu zakonu z dne 5. decembra 1896, drž. zak. št. 222 je upravno sodišče v neki zadevi, tičeči se pritožbe neke občine proti odloku notranjega ministerstva glede priznanja domovinstva zavrnilši pritožbo — izdalo odločbo, katere obseg v glavnih mislih podajamo v sledečem.

Dotična oseba je dobivala v zimskem času le prispevke za kurjavo kot podporo od strani domovinske občine. To je na podlagi poizvedb izreklo politično oblastvo druge instance, pa tudi pritožnica — občina v svojem ministerijalnem rekurzu ni tajila tega dejstva.

Zato se je upravno sodišče držalo načela in že večkrat, na primer z odločbo z dne 25. maja 1906, št. 5996, A 4455, v temeljenega pravnega naziranja, da se smatra kot ubožna preskrba v smislu § 2. novele k domovinskemu zakonu z dne 5. decembra 1896, drž. zak. št. 222 le nadomestilo za — vsled nezadostne sposobnosti za zadosten pridobitek povzročen nedostatek dohodkov, med tem ko se morajo ceniti pripomočki povodom edino-le same ovire v rednem gospodarskem ravnotežju le kot z a č a s n a (p r e h o d n a) p o d p o r a, ne da bi se šlo pri tem za označbo, pod katero se je dal znesek iz javnih sredstev, ali pa za to, če se je izplačal v rednih obrokih v že naprej določenih zneskih ali ne.

Dotična oseba se je preživljala z dnino, opravljanjem poslov potovke in s prejo. — Če je torej prejemala tekom šestih let letno v zimskem času skupno 56 kron v nakup kuriva, ne more biti pri njej govora o stalni nezadostni sposobnosti za zadosten pridobitek.

Pač pa se gre v tem slučaju le za začasne (prehodne), če tudi v rednih terminih ponavljajoče se podpore le povodom motenja gospodarskega ravnotežja, ne more pa se trditi, da je prizadeta s tem že prišteta med one, ki so v ubožni oskrbi.

Vprašanja in odgovori.

150. Županstvo I. na G.

Vprašanje:

V tukajšnji občini je umrl delavec, ki je imel domovinsko pravico v neki sosedni deželi. Služil je pri nekem kmetu. Umrl je v 14 dneh potem, ko je zbolel. — Zapustil ni ničesar; pa tudi sicer nima niti premoženja niti sorodnikov, ki bi mogli kaj plačati zanj. — Po poselskem redu mora plačati zdravljenje in zdravila delodajalec. — Kdo pa naj plača troške za krsto, mrliški ogled in za pogreb?

Odgovor:

Zadnje troške bo morala začasno poravnati vaša občina, kjer je dotičnik umrl. Pač pa se v smislu ubožnega zakona obrnete lahko na pokojnikovo domovinsko občino, da vam povrne izdatke. Če se bo temu ustavljala, je stvar političnih oblastev, da v zadevi razsodijo.

151. Gospod A. K. v K.

Vprašanje:

Odmerilo se mi je 150 K hišnorazrednega davka za stanovanje v lastni hiši, ki sestoji iz 16 prostorov. — Ali ni ta odmera previsoka?

Odgovor:

Davek 150 K se plača, ako ima hiša 19 do 21 delov (prostorov) za bivanje. Če pa jih je le 15 do 18, znaša davek 100 K. — Davek pa se odmeri v vsakem slučaju brez ozira na to, če kdo biva v dotičnih prostorih ali ne. Kuhinje, kleti in podstrešja ne spadajo med sestavine stanovanja. Če ima hiša torej res le 16 takih delov, odmeriti bi se vam bil moral hišno-razredni davek le v višini 100 kron. — Priziv (rekurz) proti previsoki odmeri davka je kolka prost in se mora nasloviti na c. kr. okrajno glavarstvo (davčni referat).

152. Trgovina z mešanim blagom v P.

Vprašanje:

Ali morajo imeti trgovci z mešanim blagom posebno koncesijo, če hočejo prodajati sodavico? — V § 16. obrtnega reda med dotičnimi novicami ni navedena prodaja umetnih mineralnih voda.

Odgovor:

Prodaja sodavice spada med proste obrti, ker se sodavica ne smatra kot mineralna voda. Prodajalci mešanega blaga in gostilničarji smejo torej prodajati sodavico, četudi ni to izrecno navedeno v koncesiji.

153. Županstvo občine V.

Vprašanje:

Ako se inostrancu (tujcu oziroma tujemu državljanu) dá zagotovilo sprejema v občinsko zvezo,

a) kake nasledke ima to zagotovilo?

- b) ali se mora le od iste, ali lahko tudi od kake druge avstrijske občine sprejem še posebej izreči in
c) ali je z zagotovitvijo samim domovinstvom tudi že podeljeno?

Odgovor:

a) Vsako zagotovilo ima pač nasledke na izpolnitev obljube. Vpoštev pride okolnost, kdo je dal zagotovilo za sprejem: občinski odbor na podlagi veljavnega sejnega sklepa, ali kak občinski funkcionar neobvezno.

b) Za vsprejem v občinsko zvezo (podelitev domovinske pravice) so merodajna določila zakona z dne 5. decembra 1896, drž. zak. št. 222; izreči se mora občinski odbor. Umevno je samoobsebi, da druga občina najbrž ne bo priznala domovinstva, kakor ta, ki je dala zagotovilo.

c) Z zagotovitvijo samim v smislu navedenega zakona domovinstvo še ni podeljeno, ker zakon ne vsebuje nobenih takih določil.

154. Županstvo občine D. L.

Vprašanje:

V tukajšnji občini je nekdo povečal okna v pritličju pri hiši, ki jo je nedavno kupil. Tik hiše vodi skozi vas pot, a tam je tako malo prostora, da se komaj izogne voz vozu. Dotični posestnik je napravil zunanja okna tako, da se odpirajo na zunan, t. j. na cesto.

Ali je to dovoljeno, ali jih mora prenapraviti, da se bodo odpirala na znotraj? — Ali se mora tudi to županstvu naznaniti?

Odgovor:

V zakonu z dne 25. oktobra 1875, dež. zak. št. 26 (stavbni red) ni nikjer določeno, kam naj se odpirajo okna. — Iz vašega vprašanja se razvidi, da bi bil dotičnik moral prositi privolitve za prezidavo, ker se je vsekakor prenapravila zunanja stran proti ulicam (§ 1., tretji odstavek, točka 7 navedenega zak.). — Če tega ni storil, naj županstvo v lastnem delokrogu odloči v smislu navedene postave (§ 96.) z ozirom na dolžnosti, ki jih nalagajo županstvu določila krajevne policije in stavbnega reda.

155. Županstvo občine R. na N.

Vprašanje:

Ko izvršuje okrajno glavarstvo razne komisije, vabi k njim vselej tudi župana. — Vsi drugi člani komisije dobe povračilo za zamudo in dijete, kar izterja glavarstvo od interesenta; le župan ne dobi ničesar. — Kdo je dolžan terjati odškodnino za župana, okrajno glavarstvo ali on sam? — Oziroma odkod gre županu povračilo, ali od interesenta ali od občine?

Odgovor:

Po Vašem vprašanju soditi — se gre tu za privatno zadevo, radi ktere se je vršila komisija. — Vsekakor ima župan pravico tudi sam zahtevati odškodnino od interesenta naravnost; če pa se ta brani plačati, naj se obrne župan na okrajno glavarstvo. Sicer pa naj župan v takih slučajih zahteva odškodnino za zamudo časa takoj pri dotični komisiji. Iz občinske blagajne se sme dati povračilo le za troške, ki jih prizadevajo županu občinski posli in ktere določi občinski odbor (§ 25. obč. reda). — Občina torej pri komisijah privatnega značaja ne sme trpeti škode, ampak le interesent sam naj nosi troške.

156. Županstvo občine Ž.

Vprašanje:

Naša občina namerava uvesti davek na pse. Na katero tvrdko v Ljubljani naj se obrnemo glede pasjih znamk? — Ali moremo pobrati davek od psov po uvedbi že za letošnje leto? — Ali so lovski psi prosti davka?

Odgovor:

V smislu zakona z dne 13. decembra 1868, dež. zak. št. 4 iz leta 1869 velja izjema glede pasjega davka le za tiste pse, ki so zavarstvosamotnih posestev neobhodno potrebni. — Lovski psi torej od pasjega davka niso izvzeti. — Po navedenem zakonu se pobira davek na eno leto, iz tega sledi, da se to za nazaj ne da izvršiti, če hočete namreč pobirati davek od 1. januarja pa do 31. decembra. — Sicer pa čas pobiranja davka v zakonu ni določen, torej lahko vpelje občina davek n. pr. od 1. avgusta letošnjega leta do enakega termina prihodnjega leta. — Sklep je treba razglasiti in naznaniti deželnemu odboru. — Radi pasjih znamk se lahko obrnete na tvrdko Valentin Golob, trgovec z železnino, Ljubljana, Mestni trg.

157. Županstvo M. okraj K.

Vprašanje:

Pri nas je bil leta 1907 potrjen M. L. na 3 leta k vojakom, pa je bil odpuščen radi bolezni na očeh po preteku prvega leta. Dobil je tudi črnovojniško knjižico. — Sedaj pa ga je okrajno glavarstvo v K. obsodilo na globo 5 K, ker se ni zglašil kot obveznik za plačevanje vojaške takse. Izgovor, da ni vedel zato, češ ker ima že črnovojniško knjižico, mu ni pomagal. Ali je to pravilno?

Odgovor:

Seveda je pravilno. Kajti kakor hitro je zakon postavno razglašen, se ne more nikdo opravičevati, da mu ni bil znan. — Glasom § 8., 1. točka zakona (o vojaški taksi) z dne 10. februarja 1907, drž. zak. št. 30, se morajo zglašiti vse osebe, ki so zavezane plačevati vojaško takso, vsako leto meseca januarja ustmeno ali pismeno pri tisti občini, v kateri imajo takrat redno bivališče. — Dolžnost plačevati vojaško takso pa imajo med drugimi glasom § 1, točke 2, b) navedenega zakona vsi, ki so bili pred dovršeno službeno dolžnostjo zaradi nesposobnosti odpuščeni (glej § 40., b) vojnega zakona), če ni ta nesposobnost nastala vsled vojaške službe same. — Dotičnik bi moral plačevati takso do leta 1909, če ni po § 4. tega zakona plačevanja oproščen; — toda zglašati se mora na vsak način vsako leto.

158. Županstvo M. okraj K.

Vprašanje:

V našo občino se je priselil nekdo, ki biva tu že 10 let. Sedaj zahteva domovinski list, pa se občina brani priznati mu domovinstvo, ker ni pošten. Kradel je pred letom les, njegova žena pa za živino po polju. Soseda je ta že tožil, ker mu je očital, da krade, pa je tožitelj pravdo dobil. Ali se more občina ustavljati zaradi priznanja domovinstva ali ne?

Odgovor:

Ne bo nič pomagalo, če se občina upira. — Niti domovinski zakon iz leta 1863, niti zakon z dne 5. decembra 1896, drž. zak. št. 222 nima določbe, da bi se v enakem slučaju mogla zavrniti prošnja za vsprejem v domovinsko zvezo. — Merodajno je le 10-letno nepretrgano in prostovoljno bivanje v občini in pa, da dotičnik ni dobival stalne ubožne podpore.

Seveda občina lahko zavrne prošnjo za vsprejem v domovinsko zvezo, toda na podlagi priziva bo politična oblast brez dvoma priznala pritožniku domovinstvo.

159. Vč. g. O. M. v. v T. (Županstvo T.)

Vprašanje:

Neki tukajšnji gostilničar je prosil glavarstvo za dovoljenje, da bi smel izvrševati trgovino z žganimi opojnimi pijačami v zaprtih posodah. Županstvo je prosilo glavarstvo, naj koncesije ne dovoli, ker ni potrebe za nov žganjetoč. Glavarstvo sploh ni vprašalo županstva za mnenje; zahtevalo pa je dokaz vsposobljenosti od prosilca v smislu

§ 13 a in 38 obrtnega reda. — Ta pa takega učnega spričevala ni mogel predložiti, vendar mu je glavarstvo dovolilo prodajo opojnih pijač na drobno v zaprtih posodah brez ozira na županstvo.

Ali je opravičeno in zakonito tako postopanje od strani glavarstva? — Ali se lahko županstvo pritoži? Ali sme gostilničar imeti žganje v isti kleti, kakor vino in pivo in sicer v sodu? Ali ni zakonita zahteva, da mora imeti opojne pijače v prostorih, popolnoma ločenih od gostilniških, tedaj ne v istem poslopju, kakor ima krčmo?

O d g o v o r :

V smislu § 18. (obrnega) zakona z dne 5. februarja 1907, drž. zak. št. 26 mora obrtno oblastvo, predno podeli koncesijo, zaslišati občino tistega kraja, vrh tega pa obvestiti zadrugo, ki je za dotični kraj pristojna, da odda svoje mnenje. — Če obrtna oblast tega ni storila, je morala imeti posebne nagibe, da je koncesijo dovolila brez tega zaslišanja. Poizvedujte pri dotični zadrugi; morda se je ta izrekla za dovoljenje. — Občina ima pravico do priziva tekom 14 dni po obvestilu; priziv ima odločilno moč. — Poleg splošnih pogojev v smislu obrtnega zakona se zahteva tudi, da je prosilec zanesljiv in neomadeževan.

Kje naj ima gostilničar žganje, tega obrtni red ne določa, kakor tudi ne zakon z dne 26. junija 1881, drž. zak. št. 62 (o točenju in prodaji žganih opojnih pijač). Lahko ima žganje v isti kleti, kot vino in pivo, nika-kor pa ne v sodu, če ima koncesijo le za prodajo v zaprtih posodah. — Imeti mora žgane pijače v takih prostorih, da ni izključena možnost policijskega nadzorstva (občinska krajevna policija). — Ne sme pa imeti opojnih pijač v drugem poslopju, kakor v onem, ki je v koncesiji določeno za prodajo.

Razne vesti.

Ali je mogoče? — Po listu „Zlata Doba“, glasilu abstinentov, povzamemo sledečo vest.

V neki občini je bilo vloženo naenkrat šest novih prošenj za gostilniške koncesije. Občinski odbor pa je bil vendar toliko pameten, da se je o vseh izrekel v svoji seji proti dovolitvi. Med temi prošnjami je bila tudi — županova.

V ravnoisti občini so šli sam župan in orožniki delat po noči red in zapirat gostilne ob policijski uri. Baje so morali ob treh zjutraj iz gostilne vreči župana in žandarje.

Upamo, da med slovenskimi župani ni mnogo takih!

Za narodovo obrambo! Pozivu slovenskih listov za prispevke k zgradbi društvenega doma v Št. Ilju na štajerski meji se pridružujemo tudi mi! Naj ne bo zavednega premožnejšega Slovence, ki bi ne prispeval! Če plača 1000 Slovencev in Slovenk po 20 kron, dobi se svota 20.000 K. Pa tudi društva, hranilnice in posojilnice ter razne korporacije, med temi naše slovenske občine, naj prispevajo po svoji moči.

Narodni nasprotniki delajo s polnim parom; tudi Slovenci ne smemo zaostati v protiodporu.

Darove je pripravljeno sprejemati tudi naše upravništvo ter naj se pošiljajo pod naslovom „Ljubljana, deželni dvorec“.

Potrdila na pobotnicah penzionistov. Glasom naredbe finančnega ministrstva z dne 5. junija 1909, izdane sporazumno z ministrstvi za notranje

zadeve, za nauk in bogočastje in za javna dela in z najvišjim računskim dvorom ter objavljene v državnem zakoniku od 12. junija 1909 pod št. 85, zadevajoče predpise, ki naj zabranijo nepristojna izplačila pokojnin, odpadejo od 1. julija 1909 dalje posebna potrdila voditeljev matrik o življenju, bivališču, udovstvu ter o nepreskrbljenosti onih strank, ki uživajo vzgojevalnine, sirotne ali miloščine. Izplačujejo se pa vzgojevalnine in sirotne samo pod pogojem, da dotična stranka (pri vzgojevalninah: mati, varuh ali skrbnik, pri sirotninah: varuh ali skrbnik, pri sirotah pa, ki so bile spoznane za polnoletne, one same) poda na pobotnici sledečo izjavo: a) pri vzgojevalninah: da otroci žive, da so nepreskrbljeni in da se nahajajo v njeni oskrbi, b) pri sirotninah: da sirote živé in da so nepreskrbljene. Pogoj pod točko a) je glede oskrbe izpolnjen, da le stranka, ki ima pravico do dviganja, skrbi za prehranitev otrok; da bi živeli v neposredni njeni oskrbi, ni potrebno. Prav tako mora ona stranka, ki uživa miloščino pod pogojem, da je nepreskrbljena, podati na pobotnici izjavo, da nepreskrbljenost še vedno obstaja. Pri miloščinah, dovoljenih za študije ali izučitev, morajo biti pobotnice od v to poklicanih činiteljev koncem vsakega učnega tečaja (polletja i. t. d.) potrjene glede obiska in zadovoljujočega učnega uspeha. Pri strankah, ki se nahajajo v državnih izgojevališčih, izobraževališčih ali preskrbovališčih potrdi nepreskrbljenost oziroma spodobno vedenje in učni uspeh predstojništvo zavoda.

Iz protialkoholnih krogov. — Izgledi vlečejo, zato posnemamo razna poročila, ki so v zvezi s protialkoholnim gibanjem, ali vsaj utegnejo uplivati na to. — Evo nekaj vesti!

1. Na Angleškem zapro nad 20.000 gostiln. Ta sklep vtemeljuje angl. zbornica z ozirom na veliko škodo, ki jo ima ljudstvo od prevelikega števila krčem. — Zapri bodo vsako peto gostilno. — In pri nas?!

2. V naši državni polovici je ogromno število 149.455 šnopsarij, ki plačajo posebnega davka dva milijona 280.000 kron. — Popilo se je lani 97 milijonov 600.000 litrov žganja, za 20.451.700 litrov več kakor pred 30 leti. Na vsakega prebivalca naše državne polovice je prišlo lani po 3.70 litra žganja, ki donaša državi davka skupno 90 milijonov, 332.000 kron.

3. Protialkoholnogibanje v Kanadi in Belgiji. V Kanadi je strogo prepovedana prodaja alkoholnih pijač o božičnih praznikih in na novo leto. — V Belgiji pa je dala poštno hranilnična uprava natisniti na vse hranilne knjižice v obeh deželnih jezikih svarilo proti alkoholu in o nevarnosti ter slabih posledicah vsled njegovega uživanja. — Naši poštni upravi kaj takega ne pride na misel.

4. Nemška žej. Leta 1880. so Nemci spili samo piva toliko, da bi ž njim napolnjena cev v širini bavarskega bokala za pivo — 16krat obsegla zemeljsko širino, leta 1892. pa celo — 25krat! — Dober tek!